

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 27 februari 1942 kl. 2 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition
angående befrielse för H. G. Persson m. fl. från
ersättningsskyldighet m. m.*

(1:a avd.)

1:o) I propositionen nr 35, som för förberedande behandling i vad den avser Kungl. Maj:ts under punkterna 1:o) och 2:o) gjorda framställningar remitterats till statsutskottet och i övrigt till bankoutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 23 januari 1942, under punkt 1:o) föreslagit riksdagen medgiva, att Hans Gunnar Persson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t må bestämmas, till arméförvaltningen inbetalar ett belopp av 150 kronor, befrias från återstående betalningsskyldighet till kronan enligt krigshovrättens utslag den 11 juli 1940.

Den 24 februari 1940 förde värnpliktige nr 276 8/1935 Hans Gunnar Persson enligt order en för Wendes artilleriregemente inlejd lastbil under övningskörning. Efter körningens slut parkerades bilen å regementets kaserngård. Persson underlät emellertid att tömma kylaren, med påföljd att denna under den följande natten frös sönder.

Vederbörande krigsfiskal yrkade att Persson måtte förpliktas ersätta kronan kostnaderna för bilens reparation med 474 kronor 47 öre. Wendes artilleriregementes krigsrätt fann genom utslag den 19 mars 1940 väl utrett, att Persson ådagalagt vårdslöshet och försummelse. Enär denna vårdslöshet med hänsyn till omständigheterna i målet skäligen icke borde medföra skyldighet för honom att gälta de därigenom uppkomna skadorna, lämnades emellertid krigsfiskalens talan utan bifall.

Krigshovrätten, där krigsfiskalen besvärat sig, prövade genom utslag den 11 juli 1940 rättvist att, med ändring av krigsrättens utslag, förplikta Persson att till kronan utgiva ersättning med nämnda belopp. — Jämlikt 30 kapitlet 6 § rättegångsbalken ägde Persson ej fullfölja talan mot krigshovrättens utslag.

I en av chefen för armén den 17 september 1940 överlämnad skrift har Persson anhållit om befrielse från skadeståndsskyldigheten. Persson har framhållit, att han vore jordbruksarbetare och ej kunde anses vara en särskilt van motorman. Utkrävandet av det honom ådömda skadeståndet skulle för honom få svåra ekonomiska konsekvenser. Med allenast tre veckors uppehåll

hade han sedan mitten av februari 1940 varit inkallad till beredskapstjänst, vilken medfört svårt ekonomiskt avbräck.

Chefen för Wendes artilleriregemente och militärområdesbefälhavaren i södra militärområdet hava tillstyrkt bifall till ansökningen.

Arméförvaltningens tyg- och civila departement hava icke velat motsätta sig, att sökanden, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämdes, inbetalade 150 kronor, befriades från återstående betalningsskyldighet.

Statskontoret har på anförda skäl ansett, att sökanden borde inbetala omkring hälften av det ådömda ersättningsbeloppet.

Departementschefen har i överensstämmelse med det av arméförvaltningens tyg- och civila departement framställda förslaget förordnat, att Persson mot inbetalande till statsverket av 150 kronor befrias från därefter återstående skadeståndsskyldighet. Det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den tidpunkt, inom vilken ifrågavarande betalningsskyldighet skall vara fullgjord.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag eller mot vad departementschefen i samband därmed anfört, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att Hans Gunnar Persson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t må bestämmas, till arméförvaltningen inbetalar ett belopp av 150 kronor, befrias från återstående betalningsskyldighet till kronan enligt krigshovrättens utslag den 11 juli 1940.

2:o) Under punkten 2:o) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att fjorton av departementschefen i förberörda statsrådsprotokoll uppgivna personer må befrias från dem åliggande skyldighet att till kronan utgiva dem var för sig ådömda skadestånd, tillhoppa 3,418 kronor 79 öre.

Departementschefen har inledningsvis lämnat en redogörelse för dels de intill den 1 juli 1939, dels ock de från och med samma dag gällande bestämmelserna beträffande skadeståndsskyldighet för förare av motorfordon, som tillhöra eller nyttjas av staten. Den nu gällande förordningen, som av Kungl. Maj:t med riksdagen utfärdats den 22 juni 1939 (nr 286) innebär i förhållande till den tidigare gällande avsevärda lättnader för förare av militära fordon. Några övergångsbestämmelser, varigenom de nya föreskrifterna förklarats skola vara tillämpliga även beträffande skador, som inträffat före den 1 juli 1939, hava icke meddelats och ej heller vid riksdagens behandling av detta ärende ifrågasatts.

I gemensam skrivelse den 12 december 1941 hava *arméförvaltningens tyg- och civila departement* till Kungl. Maj:t överlämnat handlingarna i fjorton särskilda, på tygdepartementets handläggning beroende ärenden, där förare av kronan tillhöriga motorfordon före den 1 juli 1939 förpliktats att till kronan utgiva ersättning för skada i följd av trafik med motorfordon, samt anfört, att i

samtliga dessa fall omständigheterna finge anses hava varit sådana, att ersättningsanspråk icke skulle hava från kronans sida framställts, därest vid den föreliggande tidpunkten de nya bestämmelserna varit gällande. Ersättningsbeloppen hade av olika anledningar icke uttagits hos vederbörande förare — ehuru i vissa fall smärre avbetalningar gjorts — varför förarna alltså jämt häftade i skuld till statsverket med vissa närmare angivna belopp, tillhoppa 3,418 kronor 79 öre. Under åberopande av vad sålunda och i övrigt anförts och då ämbetsverken funne billighetsskäl tala för att här ifrågasvarande personer icke försattes i sämre ställning än de, å vilka förenämnda förordning den 22 juni 1939 vore tillämplig, hemställde ämbetsverken, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att med framställningen avsedda personer finge befrias från skyldighet att till kronan gälda dem ännu åvilande skadeståndsbelopp.

Statskontoret har funnit vad i ärendet anförts utgöra tillräckliga skäl för efterskänkande av statsverkets ifrågasvarande fordringar samt tillstyrkt, att proposition i ämnet måtte avlätas till riksdagen.

För de i framställningen avsedda ärendena har *departementschefen* lämnat följande redogörelse:

1) Värnpliktige nr 388 53/1936 F. E. Johansson, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 15 juni 1937 i Stockholm sammanstött med ett spårvägståg, varvid bland annat bilen skadats, dömdes den 17 augusti 1937 av Stockholms rådhusrätt för ovarsamt framförande av motorfordon till 20 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 920 kronor 81 öre. Utslaget har vunnit laga kraft. Johansson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

2) Värnpliktige nr 394 2. komp. I 2 G. O. Olsson, som vid framförande av en kronan tillhörig motorcykel den 13 augusti 1937 i Linköping sammanstött med en automobil, varvid bland annat motorcykeln skadats, dömdes den 18 november 1937 av rådhusrätten i Linköping för ovarsamt framförande av motorfordon till 15 dagsböter om 1 krona samt förpliktades att till kronan utgiva ej mindre skadestånd med 66 kronor 48 öre än även ersättning för rättegångskostnaderna med 60 kronor. Utslaget har vunnit laga kraft. Olsson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

3) Värnpliktige nr 660 60/1936 E. E. Eriksson, som vid framförande av en kronan tillhörig personbil den 2 april 1937 å allmän väg i trakten av Sollefteå kört av vägbanan, varvid bilen skadats, dömdes 27 april 1937 av krigsrätten vid Norrlands trängkår för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i tre dagar samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 187 kronor 79 öre. Utslaget har vunnit laga kraft. Eriksson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

4) Värnpliktige nr 83 29/1936 N. H. L. Nilsson, som vid framförande av en kronan tillhörig motorcykel den 16 juli 1937 å allmän landsväg inom Kyrkefalla socken i Skaraborgs län sammanstött med en mötande bil, varvid motorcykeln skadats, dömdes den 8 oktober 1937 av Kåkinds häradsrätt för ovarsamt framförande av motorfordon till 10 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva ett jämkat belopp av 51 kronor 60 öre. Utslaget har vunnit laga kraft. Nilsson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

5) Värnpliktige nr 581 45/1935 C. E. J. Öhrberg, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 25 augusti 1937 å allmän landsväg inom

Kronobergs län kört av vägbanan, varvid bilen skadats, dömdes den 17 september 1937 av krigsrätten vid Norrlands trängkår för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i en dag samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 95 kronor 60 öre. Sedan utslaget överklagats av vederbörande åklagare, fastställdes detsamma av krigshovrätten den 9 november 1937. Krigshovrättens utslag har vunnit laga kraft. Ohrberg har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

6) Värnpliktige nr 8 60/1934 E. Nylander, som vid framförande av en kronan tillhörig motorcykel den 10 september 1937 kört av vägbanan, varvid motorcykeln skadats, åtog sig skriftligen att såsom ersättning för reparationskostnaderna till kronan inbetala ett belopp av 100 kronor. Genom beslut den 1 mars 1938 förpliktade lagsökningsdomaren i Gävle Nylander att till kronan inbetala ifrågavarande belopp jämte sex procent ränta därå från den 1 december 1937 samt 10 kronor i ersättning för lagsökningskostnaden. Nylander har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

7) Värnpliktige nr 16 59/1937 G. Hedberg, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 13 augusti 1938 å allmän väg i trakten av Sollefteå kört av vägbanan, varvid bilen skadats, dömdes den 10 september 1938 av krigsrätten vid Norrlands trängkår för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i två dagar samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 870 kronor 50 öre. Utslaget överklagades icke. Hedberg, som å beloppet avbetalat 2 kronor, har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

8) Värnpliktige nr 1 57/1937 C. J. I. Larsson dömdes den 21 juli 1938 av krigsrätten vid Norrlands trängkår för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i två dagar samt förpliktades att i skadestånd till kronan för genom hans förvällande uppkommen skada å en kronan tillhörig bil erlagga 48 kronor 40 öre. Larsson, som å nämnda belopp avbetalat 10 kronor, har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

9) Värnpliktige nr 581 28/1938 K. D. A. Nygren, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 26 april 1939 i Karlstad sammanstött med ett under gång varande tågsätt, varvid bilen skadats, dömdes den 31 maj 1939 av rådhusrätten i Karlstad för ovarsamt framförande av motorfordon till 15 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 375 kronor 5 öre. Utslaget har vunnit laga kraft.

10) Värnpliktige nr 680 46/1933 B. A. Andersson, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 2 januari 1934 i Stockholm sammanstött med en omnibus, varvid bland annat bilen skadats, dömdes den 8 mars 1934 av Stockholms rådhusrätt för ovarsamt framförande av motorfordon till 8 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 37 kronor 90 öre. Av det utdömda beloppet ha 6 kronor 20 öre inbetalats. Utslaget har vunnit laga kraft.

11) Korpralen vid Signalregementet E. T. Johnsson, som vid framförande av en kronan tillhörig personbil den 29 april 1938 i Stockholm sammanstött med ett spårvägståg, varvid bilen skadats, dömdes den 26 september 1938 av Stockholms rådhusrätt för ovarsamt framförande av motorfordon till 8 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades — delvis solidariskt med föraren å spårvägståget — att i skadestånd till kronan utgiva 199 kronor 33 öre. Sedan utslaget överklagats av föraren å spårvägståget fann Svea hovrätt i utslag den 20 april 1939 skäligt att, med ändring av överklagade utslaget, befria spårvägsföraren från ansvar och ersättningsskyldighet i målet, vadan således Johnsson ensam förpliktades erlagga skadeståndsbeloppet. Svea hovrätts utslag har vunnit laga kraft.

12) Värnpliktige nr 317 12/1931 H. J. J. F. Sörensen, som vid fram-

förande av en kronan tillhörig lastbil den 11 juni 1932 påkört en bensinpump, som därvid blivit skadad, dömdes den 5 juli 1932 av krigsrätten vid Svea trängkår för försummelse och vårdslöshet vid fullgörande av tjänsteplikt till disciplinstraff av vaktarrest i två dagar samt att ersätta kronan kostnaderna för pumpens istandsättande med 71 kronor 30 öre. Utslaget har vunnit laga kraft. Sörensen har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

13) Värnpliktige nr 598 1/1934 L. V. Cederholm, som vid framförande av en lastbil den 17 september 1935 från Frösunda till Järvafältet under backning påkört en annan, av kronan inlejd lastbil, som därvid erhållit vissa skador, förpliktades genom utslag den 27 september 1935 av regementskrigsrätten vid Fälttelegrafkåren att i skadestånd till kronan utgiva 205 kronor 23 öre. Utslaget har vunnit laga kraft.

14) Värnpliktige nr 334 27/1934 K. G. L. Jonsson, som vid framförande av en kronan tillhörig bil den 20 juli 1935 i trakten av Linköping kört av vägbanan, varvid bilen skadats, dömdes den 18 oktober 1935 av krigsrätten vid Svea trängkår dels för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i tre dagar, dels ock för ovarsamt framförande av motorfordon till 10 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades, bland annat, att i skadestånd till kronan utgiva 137 kronor. Utslaget har vunnit laga kraft. Jonsson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

För egen del har *departementschefen* i ärendet anført, bland annat, följande.

Av ovanstående summariska redogörelse för skadefallen framgår, att de utdömda skadeståndsbeloppen i allmänhet äro tämligen obetydliga, att i de fall, då överhuvudtaget ansvarstalan förts, de utmätta straffen — vare sig det gällt dagsböter eller disciplinstraff — äro relativt låga, varför någon högre grad av vårdslöshet knappast torde hava förelegat, samt att i flertalet fall vederbörande förare konstaterats sakna utmättningsbara tillgångar.

Då departementschefen i likhet med arméförvaltningens tyg- och civila departement och statskontoret funnit starka billighetsskäl tala för att skadeståndsskyldighet ej vidare bör göras gällande mot de med framställningen avsedda personerna, har han funnit sig böra förorda, att de befrias från sin skadeståndsskyldighet.

Utskottet.

Under hänvisning till vad departementschefen i ärendet anført, får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må medgiva, att de fjorton i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 23 januari 1942 uppgivna personerna må befrias från dem åliggande skyldighet att till kronan utgiva skadestånd, tillhopa 3,418 kronor 79 öre.

Stockholm den 27 februari 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 35.